

Més enllà de les estadístiques

PERE GRAU

El febrer proppassat la Plataforma de la Llengua presentà un informe amb una sèrie de xifres estadístiques que palesaven el caràcter positiu de l'evolució de la nostra llengua en els darrers temps: la 14a llengua més parlada a Europa, la 27a del món amb més pes econòmic, un 6 % més de nous parlants en els últims set anys (en xifres absolutes, més de mig milió), un 30 % més de lectors de diaris en català, el 89 % de l'ensenyament primari i el 51 % del secundari en català, etc. Què hi ha, però, més enllà de les estadístiques? O potser més ben dit: què s'amaga sota d'elles? Quines ombres hi ha al darrere de la llum? Els lectors de LLENGUA NACIONAL ja ho saben prou, que d'ombres n'hi ha moltes més que no pas voldríem.

Un exemple d'això es pot llegir en la revista *Serra d'Or* d'abril d'enguany. Un lector hi denuncia la degradació progressiva del català a la ràdio del nostre país, tant en les emissions com darrere els bastidors; en cita diversos exemples, sobretot pel que fa a la supressió, per ignorància o per desídia, dels pronoms febles *en* i *hi*, i diu: «Tot el jovent català els ha perdut o va camí de perdre'ls», i més endavant: «Una llengua catalana sense aquests pronoms ja no val la pena, més val parlar d'una vegada en castellà.»

La meua modesta opinió (sóc enemic acèrrim del derrotisme estèril) és que hem de ser prou realistes per a no deixar-nos enlluernar per la llum, però també prou coratjosos per a no deixar-nos abassegar per l'ombra. No vull, ni de bon tros, restar gravetat als símptomes que indiquen que la nostra llengua és molt lluny de la normalitat de què unes altres gaudeixen. Abans de desesperar-nos del tot, però, anem a pams.

Que, sobretot a Barcelona i rodalia, sovint el català d'una bona part del jovent (quan el parla) fa anguniejar els catalans de soca-rel, és un fet. I ara (encara que el qui llegeixi aquestes línies pugui creure que ja faig catúfols) la meua pregunta és: d'aquest fet (tan lamentable com irrecusa-

ble), en podem treure algun aspecte positiu? En podem treure algun ensenyament que ens dugui més enllà de lamentar-nos i d'estirar-nos els cabells? Per dir-ho clar: cap, crec jo, que es pugui fonamentar en sòlides dades estadístiques, però sí algun que es basi en suposicions plausibles.

La meua base de discussió (si algú em fes l'honor de voler que ho discutís) seria la següent: jo crec que tot català jove que a casa des de petit ha parlat sempre en català, i en la família del qual pares i avis ja hi parlaven usualment, continua parlant la nostra llengua a un nivell acceptable, sense deixar-se cap *en* ni cap *hi*, encara que potser el seu llenguatge sigui ple d'expressions de moda o de *slang*, com passa amb el jovent de tot arreu.

La gent jove, filla d'immigrants, però, que a casa, de petit, ha parlat sobretot castellà (o una altra de les llengües dels nous immigrants) comprensiblement corre més el perill de parlar un català calcat del castellà, cosa que als «catalans vells» ens fa mal d'orelles. I pensem que aquest mig milió de nous parlants de català només ha pogut sortir d'aquest grup social. Per això, potser en comptes d'esgarriar-nos del seu català mutilat i de dir-los (figuradament) el nom del porc, el que hem de fer és, sempre que ens trobem en un cas d'aquests, corregir amablement la falta detectada, lloant, però, que el «reu» no s'encastelli en la llengua dels seus pares o avis i vulgui expressar-se també en la nostra. Un encoratjament rialler aconsegueix més que cap reconvençió agra.

Hi ha un punt que crec que també hauríem de tenir clar: el català dels immigrants, ni és ni serà cap bloc compacte, com no ho és tampoc el dels «catalans vells». Sempre hi haurà qui el parlarà bé de bell principi i qui no el parlarà correctament ni a la tercera generació. Per a molts no serà cap qüestió de voler-ho o no, sinó de tenir o no la disposició natural per a aprendre a parlar altres llengües. Per a referir-nos ara

al cas exposat pel lector de *Serra d'Or*, precisament els pronoms febles són potser l'escull més difícil que troba un foraster a l'hora d'aprendre la nostra llengua, com ho són les declinacions en l'alemany i la pronunciació arbitrària en l'anglès.

No cal dir que ja sé que els problemes que té el català i els que pugui tenir l'alemany no són comparables; però, a Alemanya, de vegades les faltes que es troben en els diaris i en els llibres (per manca de temps o d'atenció dels correctors) o les que cometen els locutors de ràdio o de televisió (declinacions falses, modismes nous de mal gust lingüístic, abús d'estrangerismes, etc.) fan posar els pèls de punta. I això en un país potent, amb Estat propi, dues característiques que el nostre no té.

I d'aquí passem directament al problema principal: jo no crec que, per molt que la gent que no ens pot veure s'hi esforci (i ja sabeu qui vull dir), ningú pugui aconseguir que el català desaparegui. Allò, però, que sí que pot passar si no lluitem per impedir-ho (i d'aquest perill n'hem de ser tots conscients) és que la nostra llengua evolucioni negativament cap a un *pidgin-catalan*, cap a una *criollització* mestissa que no tingui ja res a veure amb la llengua dels nostres grans escriptors.

La gran pregunta en els agitats temps que vivim ara és si, per molt que ens esforcem els qui en som conscients, podrem salvar la llengua a llarg termini si no disposem d'un Estat propi que d'una vegada es tregui del damunt totes les traves que ara ens posa aquella gent per a la qual el català és un furóncol empipador que només fa nosa. I en aquest aspecte serà més útil per al nostre país un jove que voti per l'Estat propi encara que el seu català sigui incorrecte, que no pas un altre que usi correctament *bústia*, *tauró* o *atzucac*, però que a l'hora de la veritat s'arronsi i continuï somiant truites autonòmiques o federals. I aquesta, en darrer terme, és la disjuntiva cabdal en tots els problemes catalans, incloent-hi els que té la llengua. ♦